

הפנינה

ו. קטייב

בים השחור, לחוף ארקדיה, חי דגיג יפה, מולית צעירה בשם קרולינה. כל תושבי העולם התת-מימי שיבחו את יופייה. כשהיא הייתה עדיין קטנה מאוד, וימים שלמים הסתובבה יחד עם דגיגים אחרים בקרבת החוף, מרימה במים ענני חול בזנבה ומפחידה סרטנים קטנים, שהיו מסתתרים מהר בבתיהם דמויים לקנקנים, גם אז שמו כולם לב לאפיה השמח, זריזות ומצב הרוח הידידותי. כשקרולינה גדלה והפכה לדג צעיר עם זנב זהוב, סנפירים אדמדמים, פה קטן ועיניים ירוקות גדולות, כולם ראו שהיא ממש יפהפייה. נכון, אחדים מחבריה טענו שהיא ילדה סוערת מדי, אך אני חושב שזה רק מתוך קנאה. לא חסרו מחזרים לקרולינה. הרי מספיק היה רק להביט פעם עליה כדי להתאהב בה. שני סוסוני ים, שרק לא מזמן סיימו את לימודי הפרשים, כמעט ובאו למכות תחת החלון שלה. אך קרולינה מהר השלימה ביניהם.

אמרה להם שהיא מחבבת אותם כמו אחים, ובינתיים לא מתכוונת להינשא.

גופי בשם ליאנדר, פייטן מתחיל, מוכר למומחי ספרות באווירה לירית של שירתו, שלח לקרולינה סונטים בני שמונה שורות, שבהם השורות הרביעית והשביעית חזרו על הראשונה, והשמינית על השנייה, אותם הוא כתב על צדפים קטנים, ושערמה שלמה שלהם נמצאה בתיבה של קרולינה.

ואשד-המים החשמלי אנטוניו, רופא השיניים הידוע, בעל ניסיון רב, שסתם והשחיז שיניים לכל הדולפינים המקומיים, שלח לקרולינה מדי יום מתנות יקרות, ובשבתות וחגים בא אליה עם הצעות נישואים. היו עוד מחזרים אחרים רבים, אך הם לא התבלטו בכל דבר מיוחד, ולפרט אותם ייקח זמן רב וישעמם. קרולינה חייכה בנועם לכל המחזרים וענתה: "אני מודה לכם על הכבוד שאתם מקנים לי, אך אני עדיין לא אוהבת אף אחד ואין לי כוונה להינשא. אני עדיין צעירה. לא אכחיש. אתם נראים לי נעימים מאוד, אך תנו לי עוד לחיות קצת חופשית. בואו בעוד שנה, ואז אולי אתן לכם תשובה." והמחזרים היו מתפזרים, עוד יותר מוקסמים ביופייה ובתגובה האדיבה שלה, קצת עצובים, אך מלאים תקווה שבעוד שנה יקבלו את הסכמתה. אבל יום אחד, כשקרולינה התכוננה לנשף, הרגישה בצדה, תחת הסנפיר, נקודה קטנה בגודל גרגיר חול. היא לא קשרה לנקודה זו כל משמעות, כיסתה אותה באיפור ויצאה לנשף. אך כעבור ימים אחדים הרגישה שהנקודה גדלה ונעשתה כמו גרגיר חרדל. אומנם היא לא גרמה לה

אי-שקט כלשהו, בכל זאת קרולינה דאגה. בלי שהיה היא הפליגה אל הדודה שלה, הפוטית פיינה. הזקנה הזו שכבה ימים שלמים על קרקעית הים, שקועה בחול, לא דיברה עם אף אחד, ושמועות התהלכו עליה שהיא מכשפה. הפוטית פיינה הרכיבה משקפי הצב שלה וזמן רב בדקה את הגרגיר שצמח תחת הסנפיר של קרולינה. "יקרה שלי" היא אמרה בסוף בכובד ראש "אין לך צורך לדאוג. לא אורבת לך סכנה כלשהי. להפך, זכית באושר גדול. הגרגיר הזה שתחת הסנפיר שלך אינו אלא פנינה קטנטונת, בעלת צורה מדהימה ואיכות בלתי רגילה." "מה? פנינה?" קראה קרולינה בהפתעה רבה "הרי בבית הספר הסבירו לנו תמיד שפנינים גדלות בצדפים." "זה נכון" אמרה הפוטית הזקנה "בדרך כלל פנינים נולדות מגרגירי חול בצדפה. אך קורים גם יוצאים מהכלל. באחד מהספרים העתיקים שלי כתוב שלפעמים הפנינים נולדות תחת סנפירי דגים. במקרה כזה הפנינה צומחת במשך הזמן לגדולה במיוחד ומדהימה ביופייה. פנינים כאלה של דגים נחשבות יקרות מאוד אצל הצורפים. בדרך כלל פנינה אחת מהווה ערך שווה לממלכה שלמה. נכון, זה קורה לעתים רחוקות ביותר,

מכיוון שהדג שאצלו גדלה פנינה צריך להיות נדיר במיוחד ביופיו ותבונתו, ודגים כאלה פוגשים רק לעתים רחוקות.

"אך, אם כך, אז זו בוודאי פנינה" קראה קרולינה בשמחה ושחתה הביתה, כשהיא מניעה את הסנפיר בזהירות, כדי לא לפגוע בצורה כלשהי בגרגיר יקר הערך.

מאותו היום השתנה אפיה של קרולינה. היא התחילה לוותר על נשפים, לא רצתה לרקוד והשתדלה להימנע מבילוי בחברת חברים צעירים שלה, שאהבו לשחות מהר ולהתחרות ביניהם. היא נעשתה שקטה ומהורהרת.

"מה קרה לך קרולינה?" שאלו בדאגה חברים "אולי את חולה?"

אך קרולינה, בעלת חינוך טוב, לא רצתה להעליב את חבריה, לומר להם שבשבילה, בת גורל מתוק ובעלת אוצר יקר, חברתם לא מהווה כל עניין יותר. לכן הייתה עונה בנימוס:

"תודה לכם, אני מרגישה מצוין."

ועל הפנים שלה היפים היה מופיע חיוך מלא סוד. עכשיו היא אהבה בדידות. וכשהייתה לבדה לעתים

קרובות הוציאה ראי מהתיבה שלה ובדקה את הפנינה שלה, שקיבלה כבר ממדים של אפון קטן.
"הו, כמה לאט גדלה הפנינה שלי!" הייתה אומרת לעצמה קרולינה "אבל כמה שיותר לאט היא תגדל, כך היא תהיה בעלת איכות טובה יותר, ויותר כסף אוכל לקבל עבורה אצל הצורף. ואם היא תגיע לגודל של אגוז יער או עדיף, לגודל אגוז המלך אעשה לדג העשיר ביותר בעולם! שתגדל! אני לא ממהרת. לפניי עוד כל החיים."
עבור שנה באו אליה שוב שני סוסוני הים, והיא הביטה על המדים שלהם, כבר משופשפים קצת, צחקה ואמרה: "אך לא, חברים יקרים! לא נדבר יותר בנושא הזה. לעולם לא אתחתן עם אחד מכם. שלום."
"אבל אולי את, קרולינה היפה" אמר אחד הסוסונים "לפחות תאמרי לנו שתחבבי אותנו כמו אחים. זה ימתיק לנו קצת את גורלנו המר."
"אוך" אמרה קרולינה "לא אוכל להבטיח לכם גם דבר כזה."
"אבל מדוע?" קראו סוסוני הים.
"כי אתם עניים מאוד. וזה חבל מאוד. אבל הצער לא ישנה דבר. אלה החיים."

"אבל הרי כל אחד מאתנו מוכן להקריב את חייו עבור העושר שלך!" שוב קראו הסוסונים.
"עושרי הוא כה רב שלא ניתן להשוות אותו עם החיים לא רק שלכם, אלא של כל סוסוני הים שלמדו אתכם" אמרה קרולינה באנחה ועל פיה הופיע שוב החיוך הסודי.
"אז אנו יודעים מה עלינו לעשות. שלום לך, קרולינה האכזרית." אמרו הסוסונים והם יצאו למלחמה, שבה תחילה הוכיחו אומץ בלתי רגיל ובסופה נפלו בקרב. אותו הדבר השיבה קרולינה למחזרים האחרים. הגופי ליאנדר בכה, אמר שלחיו אין כבר יותר כל מטרה והבטיח לאבד את עצמו לדעת, בקפיצה על החוף. אך הוא לא מילא את הבטחתו, וכנגד זה שבר לחתיכות קטנות את כל הצדפות עם הסונטים שלו המוקדשים לקרולינה. אחר כך הצטרף ככתב לעיתון סטירי, שבו בשירים ארסיים לעג לאופי השלטונות, ולכישלונות של רכבות תת-ימיות, דבר שהביא לו תהילה והכנסה מכובדת.
אשר לאנטוניו, אשד-המים החשמלי, זה השתחוה ואמר ברוגע "כרצונך גברתי. לא רוצה – לא צריך. רק תזכרי שלא אסלח לך זאת לעולם." ובשחייה מלאת כבוד עבר

לישיבת ההנהלה של מוסד רפואי, שבו שימש כיושב ראש.
עבר זמן. כל חברות הילדות של קרולינה נישאו כבר ולרבות היו כבר ילדים. וקרולינה המשיכה לחיות בין הרווקות וסירבה למחזרים, שעדיין עוד לא התייאשו, כי קרולינה הייתה יפה כמו תמיד.
"חביבתנו, מה יהיה אתך?" אמרו החברות "את עלולה להישאר בתולה זקנה!"
"אין דבר" הייתה עונה קרולינה "אתחתן כשאמצא אחד מכובד."
"אבל הזמן עובר. את מזדקנת. ואחר כך יהיה כבר מאוחר."
"לא יהיה אף פעם מאוחר בשבילי" הייתה עונה קרולינה, ועל שפתיה הופיע החיוך המסתורי.
וכמו קודם, כשנשארה לבד, הייתה בודקת בראי את הפנינה שלה, שבינתיים גדלה למידה של אגוז יער והתחילה להפריע לתנועות הסנפיר, כך שקרולינה נאלצה לשחות קצת על הצד, וכל הזמן לפנות שמאלה, דבר שהיה מאוד לא יפה.
לאט-לאט עזבו גם כל המחזרים ורק מדי פעם הופיעו כפריים מאזור דופינובקה, כפר שאליו עדיין לא הגיעה

ידיעה על הסרבנות שלה.
מובן שהיא כבר לא הייתה כה צעירה ויפה כמו קודם, אך עדיין יכלה למצוא חן בעיני אחרים. אבל היא המשיכה לחכות וכל יום הרגישה את עצמה עשירה יותר ויותר. הפנינה הגיעה כבר לגודל של אגוז המלך אך עדיין לא הפסיקה לגדול, ולקרולינה חבל היה להיפרד ממנה טרם זמן.
קרולינה עכשיו כבר הפסיקה לגמרי לבלות בחברה שלה. היא ירדה בבית, בדקה את הפנינה שלה, או ביקרה אצל הדודה, הפוטית פאינה, שם בסביבת צדפות קשישות מכוסות באצות ים, וסרטני ים זקנים, עם שריונות קרחים מכוסים בשבלולים.
אמנם היה משעמם לבלות אתם, אך אפשר היה לשתוק בנחת, תוך ישיבה ללא תנועה, על פחיות שימורים ריקות, שנזרקו מהחוף, ואף אחד לא הציע לשחק או לרקוד.
כך עברו עוד שנים אחדות וקרולינה לא הרגישה כשבאה עליה הזקנה.
לעומת זאת הפנינה התקרבה בגודלה לתפוח עץ קטן והייתה כה כבדה שהיפהפייה לשעבר התנועה רק בקושי.

אך החיוך המסתורי לא מש מפניה.
יום אחד היא חזרה מביקור אצל הדודה שלה וישבה
לנוח על ספסל בכיכר העיר, בצל אצות הים הגבוהות.
פתאום ראתה מכונית מבריקה שנעצרה ליד מבוא
השיש של בית המלון "כוכב הים", הטוב ביותר בעיר,
וממנה יצא דולפין צעיר, בעל יופי כזה שלקרולינה חשכו
עיניה.
שיניו הקטנות וחדות הבריקו כמו אם פנינה לבנה, עיניו
דלקו בצעירות וטיפשות כמו טופזים, וגופו זרח בצבעים
רבים, רכים כמו הים האדריאטי בחודש מרץ, בזמן
שקיעת השמש.
"זה הוא!" קראה קרולינה ושחה במהירות אחרי הדולפין
הצעיר שכבר נכנס לבית המלון.
אך את דרכה עצר שומר, קיפוד הים זקן וקוצני.
"מה רצונך, גברתי?"
"אני חייבת לראות את הדולפין הצעיר הזה!" אמרה
המולית בהתרגשות.
"אינני חושב שרוממותו יוכל לקבל אתך."
"רוממותו?"
"כן גברתי, זהו הנסיך היווני שהגיע הנה לשעות ספורות
בעניין אישי. הוא בא כדי להתחתן, ואחרי החתונה יחזור

עם הכלה שלו לארץ מולדתו."
"זה עוד נראה" אמרה קרולינה שרעדה בכל גופה "ומי
היא הכלה?"
"את גברתי, הגעת כנראה מהכפר דופינובקה, או אולי
כבר מזמן לא היית בסביבה. הרי כולם מדברים על כך.
הוד רוממותו מתחתן עם העלמה כריזוליטה, הבת
הבכורה של גברת אבז'ור."
"מה?" ביתר התרגשות קראה קרולינה "הוא מתחתן עם
כריזוליטה? עם המדוזה הגועלית הזו?"
"כך בדיוק, גברתי."
"לא יתכן! אינני מבין מה הוא מצא בה! הרי אין בה דבר,
לא צעירות, לא יופי, לא נשמה ולא לב. מספיק להביט
דרכה על השמש כדי לראות שהיא ריקה כמו בקבוק
שממנו שפכו חומץ."
"את בהחלט צודקת, גברתי. אך הבעיה היא שהנסיך,
למרות צעירותו ויופיו, הסתבך מאוד בענייני כספים
והברירה שלו עכשיו היא בין יציאה לעבודה, דבר שעקב
מוצאו הרם הוא לא יכול להרשות לעצמו, או חתונה עם
מדוזה, גועלית אך עשירה, ועם נדוניה שלה ששווייה
מאה האלף."
"מה? רק מאה אלף?"

"זה כסף רב, גברתי" אמר קיפוד הים בחומרה "במיוחד אם לקחת בחשבון שלהוד רוממותו אין ברירה אחרת ושהוד רוממותו..."

אך קרולינה כבר לא רצתה לשמוע יותר את הקשקשן. היא דחפה אותו מדרכה וכלל לא שמה לב שנדקרה תוך כדי כך.

אנשים חושבים שלדגים דם קר. אך זה לא תמיד כך. התברר שדמה של קרולינה חם כמו מים רותחים. כשתוך רגע היא הופיעה על סף החדר של הנסיך היווני, הוא עמד לפני ראי ולבש כפפות משי לבנות. יופיו פגע בקרולינה עוד יותר חזק מאשר בפעם הראשונה. למראה המולית הקשישה המרוגשת בעיני הטופז הזורחים של הדולפין הצעיר הופיעה תדהמה.

אך קרולינה לא נתנה לו להשמיע אפילו מילה אחת. "הוד רוממותו!" היא קראה והושיטה לו בהתרגשות סנפיר אחד. השני היה כבר משותק על ידי הפנינה "חיכיתי לך כל חיי. והנה הגעת. אני יודעת, בחברה לא מקובל שנערה צעירה עושה את הצעד הראשון. אך אני עושה זאת כי אתה יפה וכי אני אוהבת אתך."

"אבל גברתי..."

"לא, לא" הפסיקה אותו קרולינה בחום "אל תאמר דבר

עד שלא תשמע אותי. אני יודעת הכל. אני עשירה. אני לא סתם עשירה אלא עשירה באופן לא רגיל. אני בעלת דבר שאין לו שווה בעולם. כל צורף ייתן עבורו כסף שבהשוואה אתו הנדוניה העלובה של כריזוליטה, הריקה, מבוטלת והמכוערת, תראה כגרגיר חול. ואת האוצר הזה אני שמה לרגליך. הוא יעשה אותנו הדגים העשירים והמאושרים ביותר בכל היקום. עכשיו דבר."

"הם..." אמר הדולפין שהיה נבל גדול, ועיני הטופז נצצו בתאוה "הייתי רוצה לראות את האוצר שלך."

"הוא לפניך, הוד רוממותו" אמרה קרולינה והראתה לנסיך היווני את הפנינה, הורידה ממנה את כיסוי בו כיסתה אותה כאשר לפנינה לא היה כבר מספיק מקום תחת הסנפיר.

הדולפין זרק מבט אדיש על הדבר היקר ואמר בקרירות: "ראי נא גבירתי, אני לא מומחה גדול בפנינים. בים שבו נולדתי לא גדלים פנינים. לכן הייתי מעדיף לראות משהו יותר מועיל בשבילי.. כלומר למשל – כסף."

"הו, לא יכול להיות דבר פשוט מזה!" קראה בשמחה קרולינה "תכף אלך לצורף ואביא לך סל של כסף. מה? שלושה סלים! כמה שרק תרצה!"

"נראה לי שעדיף היה ארבעה סלים" אמר הדולפין

סרטן הים הזקן בדק אותה מכל הצדדים, מדי פעם הוריד ושוב הרכיב את הזכוכית שלו בעין. בסוף הוא סיים את הבדיקה ואמר:

"את צודקת, גברתי. זה דבר מאוד, מאוד נדיר. אך הגעת אלי לשווא עם הדבר הזה. היית צריכה ללכת אתו למוזיאון כלשהו או למכון עם אוסף חפצים נדירים. זאת יבלת בגודל נדיר ביותר. ויבלות, לצערי הרב, החברה שלנו לא קונה."

"זה לא יתכן!" קראה קרולינה כמעט מאבדת הכרה "זו פנינה. האם אינך רואה? זו פנינה הגדולה ביותר בעולם!"

"את טועה, גברתי. זו לא פנינה אלא יבלת. לצערי אני יודע זאת היטב. לאשתי, עליה השלום, על הצבת הימנית, גדלה יבלת כזו, רק כמובן קטנה יותר. היא הופיעה כי על הצבת נפל גרגיר חול ואשתי, עליה שלום, לא שמה לב על כך. מובן שהיבלת הייתה גדלה עד הים אילו זוגתי לא נפלה, מחוסר זהירות, לשק של נער שצד חסילונים. וחוץ מזה את צריכה לדעת, גברתי, שפנינים גדלות בתוך צדפות מיוחדות. ואני מעולם לא שמעתי על פנינה שגדלה תחת סנפיר של דג, אפילו יפה כמוך, גברתי."

הצעיר "הבעיה היא רק שאני חושש כי הדבר ייקח זמן ואני תוך שעה חייב להיות בכנסייה."

"תוך שעה אהיה כאן."

"יפה" אמר הדולפין והוציא מכיס השכמייה שעון זהב "עכשיו רבע לשלוש. אם לא תחזרי עד רבע לארבע, אצטער מאוד, אבל אצטרך לנסוע לכנסייה ולהתחתן."

תוכלו לתאר לעצמכם באיזו מהירות שחתה קרולינה לצורף. היא מעדה, שחתה, התיישבה מדי פעם כדי לנוח. נשמה קשה כאילו הוציאו אותה מהמים וזרקו על חול. אך לה היה נדמה שהיא עפה כמו על כנפיים.

"הבאתי לך דבר יקר ערך" אמרה כשהגיעה לחנותו של הצורף "הוא שווה כספים שבוודאי לא ימצאו במזומן אצלך. אבל אין לזה כל משמעות. אני זקוקה רק לסכום קטן, רק לארבעה סלים של כסף. את היתר תוכל להשאיר לעצמך. רק תמהר, למען השם!"

הצורף היה סרטן ים זקן, שרגיל היה ללקוחות מוזרים ולא הפתיע אותו דבר. הוא שם זכוכית מגדלת לעין ואמר:

"שבי, גברתי. ארבע סלים של כסף תמיד ימצאו אצלי, כמובן. אבל קודם כל תרשי לי להסתכל על הדבר."

קרולינה הראתה לו את הפנינה.

אבל הדודה שלי בעצמה, בעיניה שלה קראה בספר עתיק... " התחילה לדבר קרולינה, רועדת כמו מיתר מהצער שקרע את לבה.

"אא, גברתי, לא צריך להאמין לספרים עתיקים, ובמיוחד לספרי כשפים. אילו כל שנמצא בספרים כאלה היה קורה באמת, היה הרבה יותר קל ושמח לחיות בעולם. אבל למה את בוכה?"

כשהדולפין היפה יצא מהכנסייה עם אשתו הצעירה, המדוזה כריזוליטה, בכיכר בין דגים אחרים עמדה קרולינה, זקנה, ממורמרת, עם דמעות בעיניה שהיו פעם יפות.

כריזוליטה ראתה אותה ולחשה לבעלה: "שים לב, הוד רוממותו, לאישה המסכנה הזו. היא הייתה פעם יפה מאוד. אנו למדנו באותו בית הספר. הייתה לה הצלחה גדולה בחברה שלנו."